

meer formalistische als de meer sociologische invalshoeken worden door hem met groot brio en persoonlijk genie spelenderwijs gecombineerd én overstegen. In elk van de vijf hoofdstukken van de poëtica dringt hij vanuit tenminste vier ingangen het labyrint der letteren binnen: de werkelijkheidsbeleving, het kunstenaarsethos, het maatschappijbeeld en de vormgeving. Het is duidelijk de bedoeling van dit veelkantige spel met structuren dat de roman zich op de sociologische as verwijderd van het maatschappijbeeld naar het schrijversethos en op de esthetische as van de werkelijkheidservaring naar de vormgeving. De volstrekte originaliteit van de poëtica heeft echter niet tot gevolg dat de „gewone” lezer het boek niet als een handig naslagwerk zou kunnen gebruiken. In het register achteraan vindt hij meer dan 600 namen; in de ondertitels van de hoofdstukken herkent hij de hem bekende termen als verlichting, sentimentalisme, romantisch realisme, realisme, naturalisme, fin de siècle, symbolisme, vitalisme, expressionisme en existentialisme. Maar het blijft een voordeel dat de poëtica door een echte schrijver is gemaakt. Tussen Goethe en Joyce lezen we een mozaïekachtige „roman”, waarin elk auteur als een steentje perfect in het geheel past. Te mooi om niet waar te zijn. Bijkomende voordelen van het boek zijn dat ook Nederlandstalige auteurs als b.v. Multatuli en Van Deyssel Europees gesitueerd worden en dat Van Vlieden - hoewel hij theoretisch maar over ongeveer anderhalve pagina per behandeld jaar beschikt - toch de plaats vindt om echte mini-essays in te lassen over de groten van de Europese roman.

Het is een waar genot met B.F. van Vlieden gedurende 225 jaar de Europese mens te volgen, schrijvend en scheppend op zoek naar zin.

Hugo Bousset, Waterpoelstraat, 1641 Alseberg.

Vlaamse prozaschrijvers

Janssens Marcel, de Sterck Marita, Lannoy Luc, (eindredactie), Geboekstaafd. Vlaamse prozaschrijvers na 1945, 1988. 284 blz., 495 fr.

Op donderdag 10 november 1988 werd tijdens de Boekenbeurs te Antwerpen een panelgesprek gehouden onder de titel „Tussen schrijver en lezer. Sluiswachters in de literaire wereld”. Dit naar aanleiding van het verschijnen van *Geboekstaafd. Vlaamse prozaschrijvers na 1945*.

De sluiswachters waarvan sprake zijn een aantal recensenten die in de traditie van het tijdschrift *Boekengids* de vloot van Vlaams proza proberen te kanaliseren en ter bestemming te brengen: i.c. u en ik.

Het gaat dus om een gebonden literair lexicon van auteurs. *Geboekstaafd* onderscheidt zich van die andere publikatie *Kritisch Lexicon van de Nederlandstalige Literatuur na 1945* (losbladig, Samson & Wolters-Noordhoff) op verschillende punten: het is eenmalig want een jubileumuitgave (65 jaar *Boekengids*); het beperkt zich tot proza en dan nog het Vlaamse. Ook inhoudelijk kan men spreken van een zekere beknoptheid t.o.v. het losbladige lexicon. Dit heeft voor- en nadelen.

Zoals de samenstellers zelf schrijven in hun verantwoording hebben ze geen „literair-historische of -wetenschappelijke pretenties” (blz. 9) maar willen ze „een overzichtelijk totaalbeeld neerzetten van het verhalend prozawerk van 94 hedendaagse auteurs” (blz. 9). Daaruit mogen we afleiden dat *Geboekstaafd* zich vooral richt tot lezers die aan een eerder algemene, inleidende bespreking van auteur en werk genoeg hebben.

Dit zou er kunnen op wijzen dat o.a. het literatuuronderwijs gebaat is met dit boek. Is dat ook zo? Ik geef bondig enkele losse bedenkingen.

Het is weliswaar jammer dat de sluiswachters poëzie en drama tussen schip en kade laten vallen. Nochtans lijkt dit me geen doorslaggevend bezwaar. Het is een gekend feit dat in het secundair onderwijs de klemtoon, zowel in de klas als bij de huislectuur, nog steeds op proza ligt. *Geboekstaafd* biedt een handig instrument ter begeleiding van gelezen of te lezen lectuur. Het verstoort het leesplezier niet al te zeer door uitvoerige, structurele of andere analyses - die wél „wetenschappelijke pretenties” hebben. Het vervangt daardoor de literaire encyclopedies met hun vaak hermetische taal en voyeuristische monografieën.

Anderzijds geeft een dergelijke aanpak wel een overzicht van het oeuvre van een bepaald auteur, maar is hij minder geschikt voor het behandelen van één werk. Daarvoor zal men toch moeten terugvallen op specifiekere werkjes zoals die van de cursorische lectuurreksen.

Het „totaalbeeld“ dat men hier wil neerzetten, heeft dan ook meer betrekking op de individuele auteurs dan wel op het Vlaamse proza na 1945. In een inleidend artikel van Marcel Janssens wordt weliswaar geprobeerd een historisch overzicht te geven van 42 jaar Vlaams proza (de selectie werd afgerond op 1 september 1987), maar dat is binnen een bestek van vijf bladzijden natuurlijk niet mogelijk. Het kan niet anders dan dat hier weer het denken-in-stromingen opduikt, wat, zoals geweten, de meeste auteurs niet zint en de meeste lezers onverschillig laat. Overigens valt hier ook op dat in deze inleiding vrij academisch geargumenteed wordt, wat volgens de verantwoording geenszins de bedoeling was (zie boven). Men mag inderdaad wel eens de aandacht vestigen op minder gelezen auteurs en hun buitenlandse voorbeelden, maar het uitgangspunt wordt niet consequent doorgetrokken. De lezer blijft m.i. in de kou staan. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de aandacht die aan leesgedrag in Vlaanderen wordt besteed: nihil. Ik had in de inleiding liever iets vernomen over het feit dat auteurs mét naam zoals Claus, Boon en velen van de jongere generaties in Nederland publiceren.

Ik had ook graag willen bevestigd zien dat lezen in Vlaanderen geen vergeten, Bokrijks ambacht is - over de verschuiving van boeken naar tijdschriften is nogal wat te doen geweest. De lezer wordt hier wat betutteld. De schrijver en haar/zijn werk staan nog steeds centraal en gelden als uniek gegeven.

Andere bedenkingen zijn reeds af te leiden uit de titel: er worden geen Nederlandse auteurs opgenomen, wat jammer is voor Mulisch, Hermans en co. die toch zelden in de ramsj-bakken terechtkomen, maar vaak gelezen worden. Vooral de jongere generaties zijn de dupe omdat net op het moment dat ze zich aanbieden de selectie gemaakt is (zo wordt Tom Lanoye wel vermeld in het inleidend artikel maar komt hij niet voor in de lijst van de „94“). Als men thematisch wil werken met verschillende werken (ook buitenlandse) komt men niet aan zijn/haar trekken.

Ondanks het feit dat negatieve argumenten hier over de meerderheid beschikken (vanuit onderwijsstandpunt), helt de balans voor mij over in het voordeel van *Geboekstaafd*. De kritiek treft niet zozeer de samenstellers en recensenten die dit boek hebben gemaakt, maar wel het ontbreken van enige coördinatie tussen mensen die reeds in literatuur geloven en mensen die literatuur willen bevorderen.

Als we als criterium het uitgangspunt hanteren (Vlaams, na 1945, proza) is dit een boek dat in meerdere exemplaren in de schoolbibliotheek thuishoort. De bezwaren die hierboven werden uitgesproken, gelden vooral de discussie over literatuur in het taalonderwijs. Dat valt buiten de bedoeling van dit boek. Het is erg bruikbaar als naslagwerk(je).

Walter De Hert, Verbondstraat 90, 2000 Antwerpen.

Taal voor alledag

Blok, H., Taal voor alledag. Feiten en meningen over het taalgebruik van LBO- en MAVO-leerlingen in alledaagse situaties, Den Haag, Stichting voor Onderzoek van het Onderwijs, 1987. (Selecta-reeks).

Door de stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek (SCO) van de Universiteit van Amsterdam zijn tal van peilingsonderzoeken verricht en nog aan de gang naar de kwaliteit van het moedertaalonderwijs. Dergelijke onderzoeken leveren tevens een belangrijke bijdrage aan de doelstellingsdiscussie.

Het SCO-project „Functionele taalvaardigheid van LBO (lager beroepsonderwijs)- en MAVO (middelbaar algemeen voortgezet onderwijs)-leerlingen“ liep van 1980 tot 1987. In de loop van het